

L'augment del preu dels aliments a Espanya: què es pot esperar?

L'augment dels preus dels aliments és més persistent del que s'esperava. En aquest article, analitzem els factors que expliquen aquest episodi inflacionista i la seva evolució a curt i a mitjà termini.

L'increment dels costos de producció

Un dels principals determinants de l'escalada dels preus dels aliments és el fort increment dels costos de producció al sector primari i a la indústria alimentària.¹ Segons les dades del Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació (MAPA), el preu dels consums intermedis del sector primari es va incrementar el 31,1% el 2022, a causa, principalment, de l'alça dels preus de l'energia (el 59,4%), dels fertilitzants (el 74,3%) i dels pinsos i de l'aliment per al bestiar (el 31,7%).

De tota manera, cal remarcar que, en els últims mesos, s'observa una tendència a la moderació. En concret, els indicadors de preus pagats pels agricultors apunten al fet que els costos de producció van tocar sostre a l'agost. Des d'aquest mes fins al gener (últim mes amb dades disponibles), s'observa una caiguda del 5,4%, gràcies al descens dels preus de l'energia (el -34,6%) i dels fertilitzants (el -4,5%). Així, l'evolució dels costos de producció va reduir la pressió sobre els preus de consum al sector, tot i que cal destacar que els costos de producció es mantenen en nivells molt elevats i que les caigudes recents no han neutralitzat l'enorme escalada de l'any passat.

Caiguda de la producció agrícola vinculada a la sequera

Un altre factor que empeny a l'alça els preus dels aliments és la important caiguda de les collites agrícoles a causa de la sequera. Segons les dades d'Eurostat per a Espanya, el rendiment (tones per hectàrea) de les collites va caure al voltant del 18% el 2022,² en línia amb la caiguda en el volum de precipitacions anuals, que, segons les dades d'AEMET, es van situar al voltant dels 537 litres/m², el 16% per sota de la mitjana històrica.

Aquesta menor producció agrícola també ha pressionat els preus a l'alça. Tal com es mostra a la taula, la caiguda de la producció a Espanya durant l'any 2022 va ser molt generalitzada. Només en el cas de la producció en vinyes (el +1,9%) i de patata (el -7,0%) es van evitar caigudes de dos dígitos.

A més a més, sembla que les caigudes de producció persisteixen des de l'inici d'enguany, pel fet que no sembla que la sequera que es viu a Espanya arribi al seu final (el mes de

1. Vegeu l'article «Determinants de la inflació espanyola el 2023: efectes indirectes i aliments», al Dossier de l'IM02/2023.

2. Dades estimades a partir de les xifres de producció i àrea de cultiu de cereals, lleguminoses, tubercles, fruiters i producció de vinyes. No hi ha dades disponibles per al 2022 d'olives ni de verdures fresques.

Espanya: volums de collita i preus agrícoles en origen

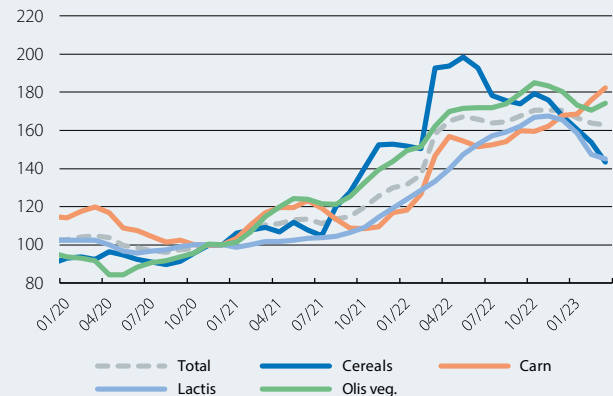
Variació anual 2022 (%)

	Collita	Preu
Cereals	-24,3	42,5
Lleguminoses	-18,7	31,0
Patata	-7,0	34,0
Cultius industrials	-11,5	31,1
Cultius per a alimentació de bestiar	-18,4	46,3
Hortalisses	-14,7	19,9
Cítrics	-11,0	-18,3
Fruiters	-23,8	4,0
Vinya	1,9	16,0
Olivar	-48,4	27,3

Font: CaixaBank Research, a partir de dades del MAPA.

UE: preus d'origen de productes agrícoles i ramaders

Índex (100 = desembre 2020)

Font: CaixaBank Research, a partir de dades del BCE.

març va ser el més sec del segle XXI, i, a l'abril, el volum de pluges ha estat pírric). Per aquest motiu, és molt probable que l'escassetat de la producció continuï pressionant els preus dels aliments domèstics en els propers mesos.

Preus al mercat de la UE

En un context de menor oferta domèstica, guanya rellevància el funcionament d'altres països productors d'aliments a la UE.³ En aquest cas, sembla que els preus d'una part dels productes agroalimentaris a la Unió han canviat de tendència i, de fet, presenten una caiguda en els últims mesos. Les caigudes de preu des de l'inici d'enguany (dades fins al març) són apreciables en els cereals (el -14,3%) i en els productes lactis (el -12,5%). També han trencat la tendència alcista els preus dels olis vegetals (cauen el 3,2% el 2023), tot i que es mantenen en nivells

3. En aquest sentit, les importacions espanyoles de productes agroalimentaris no processats van créixer el 20,5% interanual en la segona meitat del 2022, mentre que les exportacions van caure el 8,6% interanual en el mateix període.

molt elevats. L'excepció la trobem en els preus de la carn, que, el 2022, van ser els que van mostrar un comportament menys extrem, però, en els últims mesos, han tornat a repuntar i, al març, acumulaven un augment proper al 80% en relació amb el desembre del 2020.

La transmissió de la inflació en la cadena de producció alimentària

Una de les claus per avançar la dinàmica dels preus dels aliments per als propers mesos és la transmissió dels preus d'origen als preus de consum, passant pels preus de producció de la indústria alimentària.

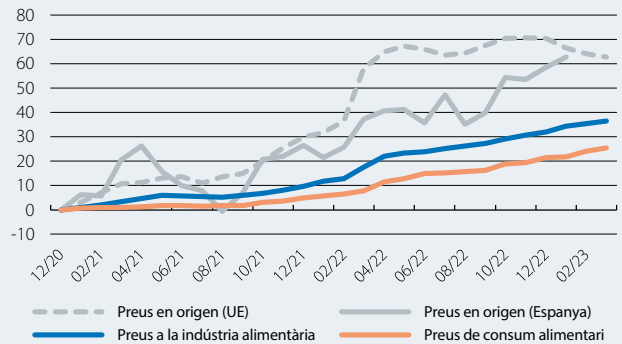
Tal com es mostra al tercer gràfic, l'increment acumulat des del tancament del 2020 dels preus en origen s'ha situat al voltant del 63% tant a la UE (dades fins al març) com a Espanya (dades fins al gener). En aquest sentit, la inèrcia alcista dels preus domèstics de la UE s'ha frenat, mentre que la d'Espanya, afectada per la sequera, encara no ho ha fet. La transmissió d'aquestes alces als preus de producció de la indústria alimentària i als preus de consum ha estat parcial. En concret, aquests preus acumulen un augment del 36% i del 26%, respectivament.

Malgrat que la transmissió de preus no ha de ser semblant entre l'origen i el consum, el fet d'observar diferències encara importants suggereix que encara podria quedar un cert marge de transmissió als preus finals.⁴ En efectuar aquesta mateixa anàlisi separant per tipus de producte, les dades apunten que la transmissió entre preus d'origen i de consum té més recorregut per als productes carnis. D'altra banda, el recorregut per als cereals (i derivats), per als productes lactis i, sobretot, per als olis sembla més escàs.

Javier Ibáñez de Aldecoa Fuster

Evolució dels preus dels aliments per etapa productiva

Índex (0 = desembre 2020)

Nota: Com a indicador dels preus en origen a Espanya, s'utilitzen els preus percebuts pels agricultors del MAPA i, per a la UE, els farm-gate and wholesale market prices del BCE.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades del MAPA, de l'INE i del BCE.

4. Una transmissió completa de l'augment de costos als preus de consum no implica que l'increment de preus d'origen repliqui sobre els preus de consum (transmissió 1:1), sinó que depèn del pes dels consums intermedis en la producció de cada empresa.